

ALGUNES CONDUCTES DEL SEGLE XVI A CATALUNYA

M. CAMPS CLEMENTE

M. CAMPS SURROCA

C. ALER IBARZ

Presentem aquí una relació de varies conductes sanitàries del segle XVI, entre diversos municipis de Catalunya i els seus metges, cirurgians i apotecaris.

Hem volgut incloure en el treball contractes pertanyents a àrees geogràfiques diferents, per tal de poder veure el tema des de més amunt, amb més perspectiva. Així, hem fet el que podríem dir-ne quatre grups diferents, corresponent cada un dels quals a comarques geogràficament pròximes entre si. Així, el grup format per l'Alt Urgell, l'Urgell i Fraga, aquesta última per ser la porta d'entrada al Segrià. Després, el conjunt constituït per l'Anoia, l'Alt Camp i el Baix Camp. Per últim, i independentment, Garraf per una part, i el Gironès per l'altra. Aquests aspectes geogràfics donen un caire local al tema.

En canvi, l'exposició de les diferents conductes en el text, hem preferit fer-la per ordre cronològic, més que per comarques, ja que creiem que aquesta ordenació per anys successius es d'àmbit més general i, per tant, també més fàcilment consultable, per més varietat de gent, no necessàriament lligada pel vincle de la terra (comarca).

La conducta sanitària és el contracte pel qual s'obtenen els serveis professionals d'un facultatiu -metge, cirurgià, apotecari, manescal- durant tot un any o altre termini, a canvi d'una quantitat fixa anual, pagada en diners o espècies.

El document que li donava forma, s'escrivia generalment mitjantçant una sèrie de capítols o clàusules, indicatives de les característiques concretes del contracte i, sobre tot, reflex dels drets i deures del sanitari aconducat i del municipi.

Generalment, les poblacions que tenien Capítol, aquest comptava amb conducta pròpia amb el sanitari, independent

de la del municipi, encara que en algun cas podien contribuir els dos a la vegada, a mitges, com hem vist a la Seu d'Urgell l'any 1529.

Amb la conducta el metge es guanyava la vida i aquest era el principal aspecte. Però també buscava altres beneficis de caire més interior, com per exemple conseguir una casa que el vinculés a la localitat on exercia. Així no hauria de recórrer diferents comarques, de poble en poble, amb la duresa que això comportava. La pau i repòs interior eren buscades pels professionals d'una professió tan dura com és la nostra.

1501

I. Valls. Maig, 9.

Els jurats de Valls, degut a la situació sanitària difícil que devia viure la població, volien aconduir un metge de Reus, al menys dos dies a la setmana, si no podia ser contínuament.

Es tracta d'un cas de conducta parcial en situacions difícils.

"Mes fonch proposat per los honrats de jurats com aci avie arribat hu bon home apte en medicina e que per alguns ere parlat he comunicat, vista la concorrencia del temps si seria conduyt per a continuo o per certes jornades, que vingues dues vegades la semana com el stigue en la vila de Reus conduyt, perque placie al honrat consell general myraxhi he sera fet lo que per aquell determinat sera" (1).

II. Reus. Setembre, 18.

La població de Reus decideix aconduir al metge de Montblanc, mestre Truyols, per la quantitat de 12 lliures.

"Mes que mestra Truyols metge de Muntblanch ses convidat o ha fet covidar per servir la vila de Reus si la vila li dara salari covinent.

Quant a mestre Truyols desllibera lo consel que ell o altry que soficient sia, sia conduhit donant li lo selari fins en dotza lliuras e que do seguretad de servir tot lo temps que sera conduhit" (2).

1502

I. Reus. Juliol, 10.

Malgrat que l'Arquebisbe de Tarragona hagués recomanat al metge de Montblanc, mestre Truyols, per a exercir a Reus, els jurats d'aquesta població prefereixen continuar amb Pere Màrtir, ja que n'estaven contents i, a més a més, aquest s'havia ofert a treballar de franc durant 3 ó 4 anys.

"En lo qual consell fonch proposat per los honorables jurats com en lo consell prop pessat fonch feta desliberacio que si milor metge del que vuy tenim al qual dien mestra Pere Martir nos trobare, que lo dit Pere Martir fos conduhit e com apres se aye rebuda una letra del Rt. Senyor Archabisbe preguntant als Senyors de jurats vullen conduhir mestra Amador Truyolls de Montblanch la qual en dit consel fonch legida de qui avant que vega lo consell quen desliberava.

Quant al metge deslibera lo consel que ates que lo Pere Martir te bon saber e fins asi ha tinguda bona pratiqua (e ates que vuy en lo consell ple ell ha feta oferta de servir de franch la vila per tres o quatre anys que sia reseptat y donant ell seguretat de servyr los dits tres o quatre anys)" (3).

1504

I. Reus. Novembre, 3.

El cirurgià mestre Jachme desitjava exercir a Reus. Demanà un préstec de 10 lliures per instalar-se, a tornar en un any. També exempció de l'impost de capella per 10 anys. La població acceptà, i es prengué la llibertat de poder-lo aconduchar al cap d'un any d'exercici en cas de que hagués tingut encert en el treball.

"Com sie arribat hun mestre Jachme cirurgia lo qual be ha vynt mesos vingue e comunica ab los Senyors de jurats desigant estar en aquesta vila e demana le fossen prestades deu lliures e ffranquesa de capella donant bones fermances e al cap del any que fos tingut per tornar dites deu lliures.

Sobre la proposicio feta per pert de Mestre Jachme cirurgia obinetent qualsevol deslliberacio que lo honorable consell es content al dit mestre Jacme donar ffranquesa

de capella per a deu anys e prestar deu lliures per assentar sa casa les quals prestats tenra perspay de hun any e que al cap del any sie tengut tornar dites deu lliures que donara bones e segures fermances.

E... si sera vist que dit mestre Jachme sera de tant bon recapte que al cap del any los honorables jurats e consell tenran libertat de donar pensio alguna estant lo consell en sa libertat" (4).

1506

I. Reus. Maig, 1.

En complir l'any d'exercici a Reus, el metge mestre Bosch demanà que se li augmentés el sou per sobre de les 16 lliures que li havien pagat. El consell decidí tractar amb ell amb la intenció de no sobrepassar les 20 lliures.

"En lo qual consell fonch proposat per los senyors de jurats primo quant al mestre Bosch metge com ell haze complit lo temps ço es hun any, lo qual compli ahir darrer de abril e perque ha complit ha request per se tengues consell demanant que la vila li afegis alguna cosa sobre les XVI lliures la vila li ha donades per aquest any.

Item quant a mestre Bosch metge determina lo dit consell que los Senyors de jurats tracten ab lo dit mestre Bosch si conduyr lo poran al mancho de vint lliures...

..que en bona ora li sien dades les XX lliures" (5).

1507

I. Tàrrega. Abril, 21.

Havent deixat la conducta de Tàrrega el metge Castelló, el consell aconductà els cirurgians Antoni Armengou i Bellver, a raó de 5 lliures a cada un.

"Acorda lo dit honorable consell que atenet que mestre Castello metge stave apensionat e que sen es anat que sie desconduit e axi lo descondueixen ab lo present consell. E axi conduexen per ha hun any mestre Anthony Armengou barber e mestre Bellver als quals constituexen en salari a quiscu cinch lliures los quals cirurgians hayen a jurar que diran als pacients que hon volran que ordene" (6).

II. Reus. Juny, 13.

El metge Pere Màrtir demanà per exercir a Reus 30 lliures a l'any, i en cas de que fos aconducat que el contracte fos per 8 ó 10 anys.

"Mes si sera conduyt mestre Pere Màrtir metge lo qual demana XXX lliures per any e mes demane si conduyt sera que la conductio sie per VIII o X any" (7).

III. Reus. Setembre, 4.

La població de Reus acondutà al metge Pere Màrtir per 15 lliures anuals, amb la condició de que en temps de pestilència no abandonés els malalts.

"Que sie conduyt lo dit mestre Pere Màrtir metge e que li sie donada per pensio de per an en XV lliures. Empero a tot rist e fortuna ço es que sie Deu permetie temps de pastilensia o de altra turbacio que tals cassos ell haze aturar e fer continua residencia" (8).

1508

I. Reus. Novembre, 26.

El metge Bosch demana 20 lliures de conducta anuals i també sollicita que se li faciliti la compra de dues cases prop de l'hospital mitjantçant censal, ja que això el vincularia a la població. Els jurats acceptaren la primera proposta pero no la segona.

"Presentat en dit consel de Reus per part de mestra Bosch metge una suplicatio preguant als Senoyrs de jurats e consellers lo vullen conduhyr per lany que be donant li la pensio de XX ll. la qual ja en dies pasats li es estada donada e si la vila volie comprar dues casses que diu son prop lespital e la vila les volra vendre a ell oi de sensal que sera content comprarles e les hobryra e sera ocasio de sempre aturarse asi en Reus.

Sobre Bosch sia conduyt e que le sie donat fins a les XX lliures que demane.

Quant a la casa que demane mestre Bosch deslibera lo consel que si casa vol que ell matex les compre e les obres a son pler que la vila no y vol entrar en ninguna manera" (9).

1529

I. La Seu d'Urgell. Novembre, 5.

La població de La Seu d'Urgell aconduirà al barber i cirurgià mestre Johan de Letxa, donant-li 12 ducats immediatament, i 6 lliures de pensió anuals per tota la vida, a pagar a parts iguals entre el capítol i el municipi, amb la condició de que àdhuc en temps de pesta romangués a la ciutat.

"E mes fonch proposat que lo honorable Capítol ab los Consols han conduyt mestre Johan de Letxa barber i cirurgia lo qual promet es star en la Ciutat encara quey hagues pesta lo que Deu no vulle per servir y sanar los malalts de la Ciutat y de fora en tota la ribera de la Seu pero que sien habitants de la Ciutat empero que vol li donen XII ducats de present y VI lliures de pensio per tota la vida per quals parts pagadores entre lo Capítol y Ciutat.

Mes fonc conclos que lo dit mestre Johan de Letxa sie conduyt e que li sien donats los dotze ducats que demane y li sien assegurades VI lliures de pensio quiscun any per tota la vida tot pagador perequals parts ab lo Rnt. Capítol e que sie capitulat ab dit mestre Johan ab tota utilitat de la republica" (10).

1552

I. Tàrrega. Desembre, 31.

La població de Tàrrega, previ examen de suficiència actuant com examinadors els doctors en medicina Albareda i Segarra, aconduirà a un metge de fama pera visitar els malalts de l'hospital i la gent pobra de la vila per la quantitat de 6 lliures anuals.

"Fonch proposat com en la present vila serie arribat un metge home te molt bona fama e doctoria segons que ab si per sciencia y examen sest vist en presentia de mossen Albereda eren e mestre Segarra doctors en medisina y en presencia de molts savis homens de la universitat dins la sala de la payria lo qual se deffensa molt complidament en tot lo que en aquell fonch proposat.

Determina dita promenia que dit metge sie conduyt

axi be per lo que abells mostre es home savi y per una letra feta als Señors pahers per mestre ara (...) metge de Balaguer e que la universitat li done tots anys de conductio ço es per un any cis lliures comensant del dia fara residencia en la present vila e hage e sie senagut residir en la present vila en tot temps axi demont com altrament e hage de vesitar tota hora que sie mester los pobres malalts del hospital de la present vila e tota altra gent pobra de la present vila e aço sens salari ni merçe alguna sino gratis et amore dey" (11).

1577

I. Fraga.

La població de Fraga no aconductava per la mateixa quantitat a tots els metges. Així, al Dr. Navarro li donava 30 lliures. Al Dr. Ortiz, 60 lliures, a raó de 20 lliures cada 4 mesos, i a més a més 5 lliures pel lloguer de la casa. Al Dr. Jusepe Lope, 10 lliures cada 4 mesos.

"Item pagara al doctor navarro por la residencia en la villa treynta libras hasеле de pagar la porrata dellas contando de XV de febrero adelante.

Item pagara dicho clavarío al doctor Ortiz físico de la villa de Fraga sesenta libras por su salario pagaderas en tres pagas yguales de quatro en quatro meses y a la postrera paga cobrara apoca y affin de pago de todo el anyo que comenco a correr el primero de julio de 1577 y mas le pagara para alquiler de casa cinco libras que todo es sessenta y cinco libras" (12).

1582

I. Bellpuig. Octubre, 4.

La vila donava al barber mestre Arques un ral per sagnia.

"Fonch tambe ab dit consel determinat ab que mestre Arques fos asentat en la vila per servir aquella ab la mateixa conductio que de abans stava y que de cada sagnia no pogues aver sino un real" (13).

1584

I. Vilanova i la Geltrú. Maig, 8.

Les viles de Vilanova i la Geltrú aconducten al cirurgià mestre Florit per la quantitat de 10 lliures anuals, lloguer de casa i exempció de tribut de capella, obligant-lo també a exercir en temps de pesta i a visitar als hospitals de franc.

"Item dona facultat lo present consell que ab los dejurats que per fer asalariar lo salurgia ques diu mestre Florit y per son salari li pugan donar fins a deu lliures per any y lloguer de casa y franquesa de capella ab tal empero quel fassen obligar a temps de pesta y als espitals que visit de franch" (14).

1589

I. Igualada. Juliol, 1.

La població aconductà al cirurgià Gaspar Matheu durant un any per la quantitat de 50 lliures barceloneses pels primers 6 mesos, donant-li immediatament 25 lliures i la resta al final. Els altres 6 mesos, 50 lliures en cas de que hi hagues pesta, o 25 si no n'hi hagués. També pagadores al final.

Del contingut de la conducta s'infereixen els següents drets i deures del cirurgià:

-Obligació de visitar els adults i infants de qualsevol classe de malalties i nafres, exeptuant les coltellades, punyalades i escopetades.

-Obligació d'aplicar els tractaments ordenats pel metge.

-Obligació de visitar els malalts les vegades necessàries, tant de dia com de nit, i a qualsevol hora que fos demanat.

-Obligació de visitar els habitants de la vila i del seu terme.

-Obligació d'ajustar-se exactament al preu establert, sense dret a extraordinaris.

-Obligació, en cas d'absentar-se de la vila o de no voler guarir els malalts, de pagar la conducta d'un altre cirurgià.

-Dret a seguir cobrant el sou habitual durant un màxim de 3 setmanes, en cas de malaltia personal.

"Primerament los dits Señors Consellers y morbers com hatenint plen poder de les coses devall escrites en lo dit consell per los honor. prohomens de aquell a ells donada y atribuida de grat y certa sciencia per temps es a saber de un any del die present en havant comptador conduexen a dit mo Gaspar Matheu que assi es present y devall acceptant per a curar y visitar totes les persones malaltes de dita vila axi grans com xiques que son y seran per dit temps dins la vila de Agualada y los ambits devall escrits de qualsevol genero de malalties y nafres exceptat coltellades punyelades y scopetades, fent y aplicant tots los remeys convenients y necessaris segons llur art de cirurgia y segons ordenara qual sevol metge que aquells visitara, visitant y curant dits malalts tantes voltes com sera menester y haya de anar de die y de nit y totes hores quel demanaran per qual sevol persona de dita vila que habitara axi dins dita vila com fora de aquella dins los ambits y termens següents es a saber fins a casa den Vilarubia de Rigat, Casa den Llorens de Mussolleres, de Joan Rocha, la fortaleza de Odena, Casa de Joan Morera, den Vives de les Puyades, lo lloch de St. Genis, loch del Sayo, lo Coll de Guix, loch de Montbuy, Casa den Bernada de la Vall, Los Moratons, Vilanova del Cami, fins dita casa den Vilarubia comprenethi dits lochs y casas sobre anomenats y que no puga demanar a persona ninguna de les damunt dites, salari algu ni tant poch per ningun temps tingan obligacio de donar ni pagar li cosa ninguna forsadament. E si cas sera que dit m^o Matheu dins lo dit temps se en maleltira y no pora anar a curar que en tal cas li hayan de pagar la conducta devall scrita tot lo temps que haura servit y tres semmanes mes apres que sera malalt y no mes havant. E si cas sera que no volgues curar o sen anave de dita vila que en tal cas la dita universitat o les persones que tindran llur poder pugan y les sie licit y permes conduhir altre qual sevol cirurgia a costes y despeses de dit m^o Matheu lo qual encontinent que sera request haya de pagar a dita universitat tot so y quant ella gastara per dit efecte e per dita conducta e sos treballs li prometen donar y pagar so es per los primers sis messos prop vinents sinquanta lliures barchs. pagadores hara de present

vint y sinch lliures, y del die present en sis messos proxims les altres vint y sinch lliures i per los altres sis messos si y haura pesta en dita vila lo que N.S. no permite altres sinquanta lliures, e sino y haura pesta vint y sinch lliures barchs. pagadores del die present en un any" (15).

II. Igualada. Juliol, 9.

La població aconductà per un any als apotecaris Antoni Queralt i Montserrat Spiell per la quantitat de 10 lliures a cada un, pagadores les primeres 5 immediatament i les altres 5 al cap de 6 mesos.

De la lectura del contingut de la conducta semblen deduir-se els següents drets i deures dels esmentats sanitaris:

-Obligació de tenir botiga oberta i dotada de medicaments a costa seva.

-Obligació de proporcionar i cobrar els medicaments dispensats als habitants de la vila i terme.

-Obligació de dispensar gratuïtament els medicaments si aquests han estat ordenats pel metge o cirurgià, informant a la universitat d'aquestes prescripcions.

-obligació de costejar la conducta d'un altre apotecari en cas d'abandonar la vila, o en cas de malpraxi per manca d'aprovisionament adequat de la botiga, o per no servir convenientment als habitants.

-Dret, en cas de malaltia, a cobrar per avançat tot el treball anterior realitzat fins l'inici d'aquesta, pero no podent percebre res durant el període d'indisposició.

"Primerament los dits Señors consellers e morbers com a maior part de dites persones habitants en dita vila y terme de aquella elegides per dit honorable consell per la dita contigio tenint plena facultat y potestat de les coses devall scrites en lo dit consell per los honorables promens de aquell a ells donada y attribuida de grat y certa sciencia en dits noms per temps es a saber de un any del die present en havant comptador conduexen als dits m^{re} Anthoni Queralt absent, y a m^{re} Montserrat Spiell apotecaris predits present y devall acceptants los quals sien tinguts y obligats en servir y star en dita vila tenint llurs botigues hubertes y provehides de totes les medicines y medicaments y altres coses convenients y necessaries

a llurs costes y despeses y en provehir y donar aquelles als singulars de dita vila axi als qui habitaran dins dita vila com fora de aquella ab diners y sens diners segons empero seran ordenades per los Señors metges, cirurgians, y m^o Rafel Mercader o qual sevol de aquells conduhits o altres y havant conduhidors per dita universitat, y de les medicines que nos pagaran hayan de portar compte en particular a cada qual per qui serviran y en general a la dita universitat, E si per ventura ells o laltre de ells sen aniran de dita vila o no tindran llurs botigues provehides com es menester o no serviran als poblats de dita vila com conve que en dits cassos y quiscu de aquells la dita universitat puga y li sie licit y permes conduhir un altre apothecari a costes y despesses de ells o de aquell de ells que no complira en lo sobredit en tot ho en part y hayan de pagar tot so y quant dita universitat per dit efecte pagara y gastara encontinent seran requests. E si cas sera que ells o algu de ells se en maleltiran o moriran que en dits cassos y quiscu de aquells y durant llur malaltia no sien tinguts ni obligats a les dites coses, ni tant poch la universitat los haya de pagar la conducta devall scrita sino es per porrata segons lo temps hauran servit y si cas sera que ells o laltre dells cobraran salut que sien tinguts y obligats encontinent en servir y complir tot lo demunt dit, les quals medicines e la valor de aquelles segons seran judicades per persones expertes comunament per dites parts elegidores, segons la tarifa de llur art de apothecari, y si y segons se amostraran per ordinatas de dits metges, cirurgians y m^o Rafel Mercader o de qualsevol de aquells y no altrament los prometen donar y pagar. E axi mateix los donaran y pagaran per los treballs extraordinaris vint lliures barchs. es a saber a cada hu de ells deu lliures pagadores: deu lliures hara de present y les restants deu lliures del die present en sis messos proxims" (16).

1590

I. Igualada. Gener, 27.

La població, per tal de visitar els malalts de l'hospital, aconductà per 5 anys al metge Joan Cortes, a raó de 10 lliures barceloneses anuals, pagadores a la fi de cada any.

En cas d'haver-hi pesta, raó fonamental d'aquesta conducta, li donarà 100 lliures barceloneses anuals, a raó de 50 cada 6 mesos, amb els següents drets i deures:

-Obligació de visitar a totes les persones malaltes, tant grans com petites. També als aprenents, mossos, criats i criades de qualsevol persona.

-Obligació de visitar qualsevol gènere de malalties i nafres.

-Obligació de visitar els malalts a domicili dues vegades al dia.

-Obligació de visitar els malalts de la morberia dues vegades al dia.

-Obligació de visitar tant de dia com de nit i a totes les hores que el demanin.

-Dret a acceptar gratificacions voluntàries dels malalts.

-Dret, en cas de malaltia, de cobrar tot el temps treballat anterior a l'inici d'aquesta i, a més a més, les 3 primeres setmanes d'indisposició.

-Dret, en cas de mort, de cobrar tot el treball que hagi fet fins el dia del decés.

-Obligació, en cas de no voler treballar, de pagar la conducta a un altre metge elegit per la vila.

"Primerament lo dit honorable consell per temps es a saber de sinch anys del die present en havant contadors conduexen al dit m^o Joan Cortes assi present y devall acceptant pera visitar en temps que y haya pesta en dita vila de Igualada, totes les persones malaltes de dita vila axi grans com xiques y axi apranents com mosos criats y criades de qualsevol persones de dita vila que seran en dit temps dins la dita vila y los ambits devall scrits de qualsevol genero de malalties y nafres ordenant y aplicant los tots los remeys convenientes segons la sciencia de medicina dis- pose y segons sa consciencia li dictara, i haya de visitar a cada hu dels malalts que y haura dos voltes cada dia entrant dins llurs cases, y en la casa del morbo si ni haura y asso haya de fer de die y de nit y totes les hores quel demanaran per qualsevol persona de les damunt dites que habitara axi dins dita vila com fora de aquella dins los ambits y termens següents, es a saber fins a casa den Vilarubia de Rigat, casa den Llorens de Mussolleres, de

Joan Rocha, la fortalesa de Odena, casa de Joan Morera den Vives de les puyades lloch del Spelt, lo lloch de St. Genis, lloch del Sayo, lo coll del Guix, lloch de Monbuy, casa den Bernarda de la Vall, Los moratons, Vilanova del Camí fins dita casa de dit Vilarubia de Rigat, comprenent hi dits llochs y casas sobre anomenats, y que no puga demanar cosa ninguna a persona ninguna de les demunt dites per raho de salari ni altrament sino que stiga en libertat de cada hu si li volra donar ho no alguna cosa, E si cas sera que dit m^o Joan Cortes dins lo dit temps de pestilencia se enmaletira de tal manera que no pora o no anira a visitar que en tal cas li hayan de pagar la conducta devall escrita toto lo temps que haura servit y tres semmanes mes apres que sera malalt per porrata y no mes havant, y si cas sera que morra abans tambe li hayan de pagar dita conducta per porrata fins lo die que morra abans tambe li hayan de pagar dita conducta per porrata fins lo die que morra y no mes havant E si cas sera que no volgues visitar que en tal cas la dita universitat o les persones que tindran llur poder pugan y les sie licit y permes conduhir altre qualsevol metge a costes y despesses de dit m^o Cortes, lo qual encontinent que sera request haya de pagar a dita universitat tot so y quant ella gastara per dit efecte E en lo temps que no y haura pestilencia haya de visitar tots los pobres malalts que arribaran en lo hospital de la present vila, E per dita conducta e sos treballs li prometen donar y pagar ço es des del die se declarara haverhi pesta en dita vila de tal manera que la gent buydara de la dita vila, a un any, cent lliures barchs. ab dos pagues yguals fahedores de sis en sis messos, y si acabat lo dit any se succehia haver hi altra volta pesta hos continuare la mateixa, lo que n.s. per sa infinita misericordia no permeta, li prometen donar y pagar deu lliures barchs. per quiscun any dels dits sinch anys a la fi de quiscun any, les quals deu lliures en cas de la contigio de dita pesta les hi hayan de pagar per porrata y asso sempre ques succehira lo demunt dit" (17).

1592

I. Girona. Agost, 6.

La població, pel perill de la pesta, aconductà per

6 mesos al metge Llätzer Gombert, donant-li 36 lliures, a raó de 6 lliures mensuals, pagadores al principi de cada mes, encara que no faci cap servei als habitants.

En cas de pesta li donarà 150 lliures mensuals, també pagadores per mesada anticipada.

Els empestats que no vulguin anar a la morberia i requereixin els seus serveis pagaran personalment preu especial, a saber: 10 rals diaris els canonges, cavallers i forasters; 6 rals diaris els ciutadans de braç mitjà, i 3 rals diaris els menestrals. També pot acceptar propines. Tot això visitant els empestats dues vegades al dia. El barber que l'ajudi cobrarà la meitat.

L'apotecari Pere Casamor que estarà a les ordres del metge per a fer les medicines pels empestats cobrarà 16 lliures també per mesada anticipada.

L'esmentada conducta donava al metge els següents drets i deures:

- Obligació de residència.
- Obligació de curar els empestats.
- Obligació de tenir a costa seva un fadri cirurgia i un fadri ajudant per les cures manuals dels empestats. En cas de no tenir-los les ha de fer el mateix metge.
- Dret a disposar d'una casa amb pou fora vila pel seu allotjament.
- Dret a disposar d'apotecari per tal d'ordenar-li les medicines necessàries pels empestats.
- Dret a tenir els medicaments necessaris per ell i la seva família en cas d'adquirir la pesta.
- Dret a disposar de les persones necessàries per atendre els empestats. També per atendre'l a ell mateix en cas d'emmalaltir.
- Dret a dictar ordres als treballadors de la morberia per a conseguir un bon treball sanitari.

"Capitulacio transactio y concordia feta juhida y concordada per y entra la universitat desta ciutat de Gerona de una part y Latzer Gombert doctor en medicina de dita ciutat de part altre.

Primo los dits molt mag senyors jurats ab tenor del present capitol en lo millor modo y manera que ses mag.

poden y los es licit y permes en virtut de la potestat y facultat ases mag. y als adscrits de dita morberia donada y atribuyda per lo consell general celebrat a vint y quatra del mes de juliol proxim passat y en virtut de aquella lagut primerament molts y diversos colloquis ab la maior part dels morbes de dita ciutat en nom y per part de dita ciutat y per evident utilitat de aquella conduexen lo dit doctor Gombert en metga de dita ciutat per temps de sis mesos los quals comensan ia acorrer a vint y un del mes de juliol proxim passat per lo qual temps y conductio li prometen y se obligan apagarli realment y de fet en nom de dita ciutat trenta y sis lliures ço es sis lliures cada mes anticipada cada mesada encara que dit doctor Gombert en tot lo dit temps no fasse servey algu als poblats en dita ciutat en nom y perpart de la matexa ciutat.

Mes avant dit doctor Gombert se obliga realment y defet de residir dins dita ciutat durant dits sis mesos y dins dit temps que deu nostre Sor nou permeta persa solita misericordia y pietat sa divina mayestat volia castigar los dits poblats en dita ciutat ab flegell de la pestilencia tambe promet y se obliga no anarsen de dita ciutat ans be fer personal residencia en ella y curar tots los empesats seran dins dita ciutat en la forma y manera dalt expressades y ab los pactes y condicions seguens, ço quela dita ciutat li aye de donar una casa fora de dita ciutat per apoder fer sa habitacio ab lagent estesa ensa compenyia en la qual case haie de aver pou y instancies conforme se requer per dit effecte atotal cognitio y deslberacio de dits magnifichs jurats.

Mes avant que li agen adonar apotechari expert y habil per afer les medecines necessaries pera las personas infectes be y degudament com se pertany.

Mes que la dita ciutat ases propies despeses age de donar al dit doctor Gombert totes les medicines y totes les altres coses necessaries per ala bona cura dels infectes de dit mal de la pesta y tambe per dit doctor Gombert y per les persones que esteran ensa compenyia y servey axi les medicines preservatives com curatives pera dit mal.

Mes que la dita ciutat sia obligada de donar a despeses de dita ciutat les persones necessaries per al servey de les persones infectes de dit mal y cura de aquells y preservacio de dit mal y en especial de dit doctor Gombert y

de totes les altres persones que estaran en son servey estant empero infectes de dit mal y no altrament.

Mes avant dit doctor Gombert promet y se obliga ases propies despeses adits mag. jurats ab degut effecte y ala dita ciutat un fadri chirurgia y altre fadri ajudant sempre que per la cura de dit mal y copia de molts empestats seran necessaris habilis y suficients pera fer les operations y curas manuals de dit mal y en deffecte o, disposicio o, absentia dels dits chirurgians dit doctor Gombert se obliga afer ditas operacions manuals.

Mes que los qui doneran recapta als infectes de dit mal y tots los altres qui serviran en lo morbo agen de tenir y servir tot lo horde donera dit doctor Gombert per la bona cura y preservacio de dit mal.

Mes que dit doctor Gombert haie de visitar tots los infectes de dit mal quel enviaran asercar los quals no volran anar a la dita morberia y que per sos traballs no puga rebre sino lo salari seguent ço es dels R. canonges carvelles y ciutadans y de furestes a raho de deu reals lo dia y los de bras mitja y de la facultat de aquells araho de sis reals lo dia y los menesterals agen de pagar araho de tres reals lo dia y no mes ningu dels dalt nominats y lo berber no puga rebre sino la mitat manco y no mes y que sie obligat a visitar los dits infectes dos vegades lo dia tingue empero expressa licencia y facultat lo dit doctor Gombert de pendre y acceptar totes les strenes que li voldra donar qualsevol persona que sia o, sera per lo bon govern y visita los fera.

Mes avant los molt mag. senyors jurats en nom de dita ciutat convenen y en bona fe prometan y se obligan donar y pagar realment y de fet al dit doctor Gombert araho de cent sinquanta lliures per cada mes que durera dit mal de peste en dita ciutat e cada mesada anticipada y que haie de comensar acorrer lo dit salari de dites cent sinquanta lliures lo dia comensers servir y curar dit doctor Gombert de dit mal de la pesta y dure fins atant li donaran entrada en dita ciutat.

Mes avant Pera Casamor apotechari de dita ciutat conve y promet fer personal residencia en tot lo dit temps de pesta en dita ciutat y no anarsen della sens llicencia primer demanada y obtinguda de dits mag. jurats y fer be y diligentment les medicines ordenera dit doctor Gombert

o altre y seguir en tot lo orde li donaran ab obligacio desa persona y bens y dits mag. jurats li prometan y se obliguen donarli y pagarli cada mes anticipades setze lliures ab obligacio dels bens de la dita ciutat" (18).

NOTES

- (1) Arxiu Històric Comarcal de Valls, Consell, 1501-1520.
- (2) Arxiu Històric Comarcal de Reus, Actes, 1493-1520.
- (3) Ibidem.
- (4) Ibidem.
- (5) Ibidem.
- (6) Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga, Consells, 1519-1536.
- (7) Arxiu Històric Comarcal de Reus, Actes, 1519-1536.
- (8) Ibidem., Actes, 1493-1520.
- (9) Ibidem.
- (10) Arxiu Històric Municipal de la Seu d'Urgell, Consell, 1513-1578.
- (11) Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga, Consells, 1543-1556.
- (12) Arxiu Municipal de Fraga, Libro de Clavario, 1577.
- (13) Arxiu Municipal de Bellpuig, Actes, 1582.
- (14) Arxiu Històric de Vilanova i la Geltrú, Consells, 1576-1593.
- (15) Arxiu Històric Comarcal d'Igualada, Llibres de la Universitat, Actes, 1589.
- (16) Ibidem.
- (17) Ibidem, 1590.
- (18) Arxiu Històric de Girona, Consells, 1592.